

FLUSION

Raportti populaarimusiikkivaikutteisesta kamarimusiikki-
konsertista

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Musiikinkoulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Salla Savonlahti	
Työn nimi Flusion - raportti populaarimusiikkivaikutteisesta kamarimusiikkikonsertista	
Päiväys 27.4.2016	Sivumäärä/Liitteet 20/4
Ohjaaja(t) Hanna Turunen, Päivi Kukkonen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu / Sari Morkila-Karttunen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäyteproduktiossa tekijän tavoitteena oli järjestää laadukas ja tunnelmallinen kamarimusiikkikonsertti, jonka ohjelmiston teokset ovat saaneet vaikutteita erityisesti populaarimusiikista ja maailmanmusiikista. Ohjelmisto koostui kolmen säveltäjän musiikista, joissa kussakin oli eri kokoonpanot. Opinnäytetyön tekijä esiintyi teoksissa huilistina. Astor Piazzollan Histoire du tango -sävellyksessä kitaraa soitti Mikko Sirola. Ian Clarcken kappaleita Deep Blue ja Spiral Lament säesti pianisti Johannes Ruotsalainen ja Russell Petersonin triossa nro 1 huilulle, alttosaksofonille ja pianolle esiintyivät Annemari Survo (alttosaksofoni) ja Heli Korkalainen (piano). Kokoonpanoja ohjasivat kamarimusiikin lehtori Rauno Tikkanen ja Kuopion kaupunginorkesterin äänenjohtaja Päivi Kukkonen. Konsertti järjestettiin keskiviikkona 30.3.2016 klo 19 Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa.</p> <p>Produktion raportissa tekijä kertoo pääpiirteittäin Piazzollan, Clarcken ja Petersonin taustoista säveltäjinä ja heidän saavutuksistaan muusikkoina. Tekijä tuo esille prosessin aikana kokemiaan oivalluksia konserttiohjelmiston harjoittelusta huilistisesta näkökulmasta ja kamarimusiikkiteosten valmistelusta. Produktion toteutukseen kuuluivat myös julisteen ja käsiohjelman teko, jotka ovat työn liitteinä. Lisäksi liitteenä on videotallenne konsertista.</p> <p>Tekijän tavoitteena oli kehittyä produktion aikana huilistina ja kamarimusikkona sekä konsertin järjestäjänä. Produktio oli tekijän mielestä osaamista vahvistava kokemus. Syventyminen uusiin kamarimusiikkiteoksiin ja huilun erikoistekniikoihin oli antoisa prosessi.</p>	
Avainsanat konserttiproduktio, huilu, Astor Piazzolla, Ian Clarke, Russell Peterson	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Music			
Author(s) Salla Savonlahti			
Title of Thesis Flusion. Report on making a chamber music concert influenced by popular music.			
Date	27.4.2016	Pages/Appendices	20/4
Supervisor(s) Hanna Turunen, Päivi Kukkonen			
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences			
<p>Abstract</p> <p>The objective of this thesis was to make a high quality and atmospheric chamber music concert that was influenced especially by popular music and world music. The program consisted of the music of three composers and ensembles. The author of the thesis played the part of a flutist. The guitarist in the Histoire du Tango composed by Astor Piazzolla was Mikko Siirola. The two pieces "Spiral Lament" and "Deep Blue" from a British composer Ian Clarke were accompanied by Johannes Ruotsalainen. Co-members in Russell Peterson Trio nr. 1 for flute, alto saxophone, and piano were saxophonist Annemari Survo and pianist Heli Korkalainen. Ensembles were guided by chamber music lecturer Rauno Tikkanen and the principal flutist of Kuopio Symphony Orchestra Päivi Kukkonen. The concert named Flusion was held in the Chamber music hall of Kuopio Music Centre on the 30th of March 2016.</p> <p>In the report, the author tells about the backgrounds of Piazzolla, Clarke and Peterson and their musical career. The report also consists of the author's insights in music and flute technique while rehearsing the program. The poster, programme and cd of the concert are found as attachments in the thesis.</p> <p>The main objectives of the production was to develop as a flutist, chamber musician and organizer of a concert. The author found the production deepened her knowledge in new chamber music works and techniques.</p>			
Concert production, flute, Astor Piazzolla, Ian Clarke, Russell Peterson			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TAUSTOJA KONSERTTIOHJELMISTON TEOSTEN SÄVELTÄJISTÄ JA MUSIIKKITYYLEISTÄ	6
2.1	Astor Piazzolla	6
2.2	Argentiinalaisen tangon vaiheet ja kehittyminen	7
2.3	Ian Clarke	8
2.4	Russell Peterson	9
3	KONSERTIN OHJELMISTO JA SEN HARJOITTELU	10
3.1	Konserttiohjelman teokset	10
3.1.1	Histoire du tango	10
3.1.2	Spiral Lament	12
3.1.3	Deep Blue.....	12
3.1.4	Trio nro 1 huilulle, alttosaksofonille ja pianolle	13
3.2	Huilistisia, omakohtaisia näkökohtia ja havaintoja teosten harjoittelusta	14
3.2.1	Hyvä ergonominen soittoasento	14
3.2.2	Tuki ja hengitys	14
3.2.3	Intonaatio.....	15
3.2.4	Sormitekniikka	15
4	PRODUKTION ETENEMINEN	15
4.1	Produktion lähtökohta ja sen vaiheet.....	15
4.2	Konserttiin liittyvät valmistelut	17
4.3	Konserttipäivä ja palaute	17
5	PÄÄTÄNTÄ.....	18
	LÄHTEET	19
	LIITE 1: CD.....	21
	LIITE 2: KÄSIOHJELMA	22
	LIITE 3: JULISTE	24

1 JOHDANTO

Toteutin opinnäytetyöni kamarimusiikkikonserttiproduktiona, jossa esitettiin musiikkia kolmelta säveltäjältä erilaisin kokoonpanoin. Flusion-konsertissa kuultiin Astor Piazzollan Histoire du tango huilulle ja kitaralle, Ian Clarcken kappaleet Spiral Lament ja Deep Blue sekä Russell Petersonin trio nro 1 huilulle, alttosaksofonille ja pianolle. Histoire du tango -teoksen soitti kanssani Turun ammattikorkeakoulusta valmistunut kitaristi Mikko Sirola. Clarcken kappaleet säesti Savonia-ammattikorkeakoulussa opiskeleva pianisti Johannes Ruotsalainen ja Petersonin triossa soittivat Savonia-ammattikorkeakoulun musiikinopiskelijat saksofonisti Annemari Survo ja pianisti Heli Korkalainen. Flusion-opinnäytekonsertti järjestettiin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa keskiviikkona 30.3. klo 19.

Halusin järjestää konsertin, jossa soitan niin sanottua helppotajuista tämän ajan klassista kamarimusiikkia. Tarkoitukseni oli osoittaa, ettei klassinen musiikki ole aina vaikeaselkoista ja tarkoitettu vain asiaan vihkiytyneiden elämykseksi, vaan kuka tahansa voi nauttia klassisen musiikin konsertista. Halusin omalla tavallani madaltaa raja-aitoja klassisen musiikin ja populaarimusiikin välillä ja tuoda esille myös tuntemattomampia 2000-luvun virtauksia klassisessa musiikissa.

Konsertissa esittämäni kappaleet ovat suhteellisen uusia, jos niitä tarkastellaan länsimaisen taidemusiikin historian valossa. Konsertin vanhinta ohjelmistoa edustaa Piazzollan Histoire du Tango, joka on sävelletty vuonna 1986. Clarcken ja Petersonin sävellykset ovat 2000-luvulta. Piazzollan vaikutteet kumpuavat erityisesti argentiinalaisesta populaarimusiikista, tangosta, kun taas Clarcken ja Petersonin teokset ammentavat vaikutteita populaarimusiikista, maailmanmusiikista ja jazzista. Konserttia voisi luonnehtia näin ollen yksinkertaistaen populaarimusiikkivaikutteiseksi kamarimusiikkikonsertiksi.

Raportissa kerron konserttiohjelmiston teosten säveltäjistä ja heidän taustoistaan, joita olen selvittänyt pääasiassa internet-lähteiden avulla. Olen halunnut pureutua hiukan syvemmin argentiinalaisen tangon vaiheisiin ymmärtääkseni syvemmin Astor Piazzollan säveltämää teosta Histoire du tango kitaralle ja huilulle. Raportti sisältää kuvaukset ohjelmiston teoksista ja kappaleista. Olen halunnut tuoda esille myös omia oivalluksiani, joita opinnäyteproduktion prosessin aikana olen huilistina kokenut. Konserttiin valmistautuessani tarkastelin hyvää ergonomista soittoasentoa, tukea ja hengitystä, hion intonaatiota ja paransin sormitekniikkaani. Kerron myös opinnäyteproduktion etenemisestä.

Kokonaisuutena konsertissa soitettavien teosten harjoittamisen ohella tehtäviini kuului käsiohjelman ja julisteen teko Photoshop-ohjelmalla, mainostaminen, konserttialin tilavaraus sekä valaistuksen sommittelu Kuopion Musiikkikeskuksen vahtimestareiden kanssa. Kartutin produktion aikana erityisesti musiikillisia taitoja ja sain kokemusta konsertin järjestämisestä. Tavoitteena oli tarjolla yleisölle laadukas kamarimusiikkikonsertti, jossa pääosassa ovat musiikki ja tunnelma. Henkilökohtaisena tavoitteena minulla oli kehittyä huilistina niin teknisesti kuin esiintyjänäkin.

2 TAUSTOJA KONSERTTIOHJELMISTON TEOSTEN SÄVELTÄJISTÄ JA MUSIIKKITYYLEISTÄ

2.1 Astor Piazzolla

Astor Piazzolla syntyi Argentiinassa, Mar del Platassa 11.3.1921. Hän oli Vicente "Nonino" Piazzollan ja Asunta Mainettin ainut lapsi. Vuonna 1925 perhe muutti vaurastumisen toivossa Yhdysvaltoihin, New Yorkiin, jossa he viihtyivät aina vuoteen 1936 lukuunottamatta lyhyttä paluuta Mar del Plataan vuonna 1930. (Kallio 2012, 23.) Elämänsä aikana Piazzolla asui lisäksi Italiassa ja Ranskassa. Hän oli juuriltaan italialainen. (Kallio 2012, 25).

Vaikka Piazzolla asui lähes koko lapsuutensa Yhdysvalloissa, heidän kotonaan kuunneltiin paljon argentiinalaista tangoa, jota erityisesti perheen isä ihaili. Piazzolla aloitti bandoneoninsoiton ¹ 8-vuotiaana. Vuonna 1934 teini-ikäinen Piazzolla sai mahdollisuuden työskennellä Carlos Gardelin, kansainvälisen tangotähden, kanssa elokuvassa *El día que me quieras* (1935), joka kuvattiin New Yorkissa. Piazzolla säesti bandoneonilla Gardelin laulua ja esitti elokuvassa pienen roolin. (Link ja Wendland 2016, 221.)

Perheen muutettua takaisin Mar del Plataan vuonna 1936, Piazzolla hullaantui tangomusiikkiin. Kuultuaan tangoviulisti Vardaron soittavan, hän jopa kirjoitti tälle ihailijapostia: "En ihaile vain orkesteriasi, vaan sinua lempiviulistinani". Piazzolla arvosti Vardaron sovituksia bandoneonille, orkestraatioita ja harmonioita viululle. Buenos Airesiin Piazzolla muutti 18-vuotiaana ja liittyi Calón johtamaan tango-orkesteriin. Hän yritti perustaa myös omaa yhtyettä, mutta epäonnistui siinä. Soitettuaan kehommissa tango-orkestereissa, Piazzolla pyrki kuuluisaan Anibal Troilo -orkesteriin. Hän teki erityisen vaikutuksen Troilon johtajaan opetellessaan yhtyeen koko ohjelmiston korvakuulolta ja näin ollen voitti pysyvän paikan orkesterista. Bandoneoninsoiton ohella Piazzolla sovitti ohjelmistoa Troilolle. (Link ja Wendland 2016, 222.)

Samoihin aikoihin, kun Piazzolla vielä toimi Anibal Troilon jäsenenä, hän inspiroitui klassisesta musiikista ja alkoi käydä Alberto Ginasteran sävellysoyryssä. Innoittuneena uusista tiedoistaan ja oppimastaan, Piazzolla alkoi tehdä kokeilullisempia sovituksia Anibal Troilolle. (Holtén-Andersen 2012, 16–17.) Tultaessa 1940-luvun puoliväliin, Piazzolla alkoi kaivata yhä enemmän vapauksia taiteilijana, eikä pystynyt enää jäämään Anibal Troiloon. Hän lähti maineikkaasta orkesterista 23-vuotiaana, sillä hän halusi soittaa omaa musiikkiaan, eikä Troilon sanelemaa musiikkityyliä. (Link ja Wendland 2016, 222.)

Yksi Piazzollan elämän käännekohtista tapahtui vuonna 1953, kun hän voitti Fabien Sevitzky -sävellyskilpailun osallistuttuaan siihen professori Ginasteran neuvosta. Palkinto sisälsi opiskelusti-

¹ Bandoneon on argentiinalaisessa tangossa käytetty saksalaista alkuperää oleva harmonikkaa muistuttava soitin (Duo Dryadesin verkkosivut 23.4.2016)

pendin Pariisiin, jonne Piazzolla pääsi uusklassisti Nadia Boulangerin oppiin. Tutkittuaan Piazzollan musiikkia, Boulanger huomasi uusklassiset vaikutteet muun muassa Stravinskilta ja Bartokilta. Jotain kuitenkin puuttui, vaikka musiikki oli hienosti kirjoitettu. Vasta kun Boulanger kuuli Piazzollan improvisoivan tangoa bandoneonilla, opettaja huomasi Piazzollan todellisen minän. Boulanger kannusti Piazzollaa säveltämään tangoa hengessä uusia teoksia. Tämä oli uusi askel Piazzollan sävellysuralla, minkä jälkeen hän kirjoitti laajan tangomusiikkikokoelman sisältäen soolo- ja yhtymusiikkia sekä elokuvamusiikkia. (Holtén-Andersen 2012, 17.)

Pariisista palattuaan Piazzolla perusti hämmennystä herättäneen Octeto Buenos Aires -yhtyeen. Yhtye koostui eri tyyllilajien edustamista argentiinalaisista muusikoista tangomusiikin, klassisen musiikin ja jazzmusiikin sarjoilta. Perinteisen sexteto típico² -kokoelman lisäksi yhtyeessä oli sähkökitara ja sello. Octeto Buenos Airesin musiikki oli uudenlaista, vaikkakin se pysytteli tangotradition raameissa. Oktetin äänimaailma syntyi sähkökitaran ja pianon vapaamuotoisista rooleista, joustien perkussiivisista efekteistä ja kontrapunktimelodioista sekä tarkkaan harkituista dissonansseista. (Kallio 2012, 24.)

Piazzollan kuuluisin ja tärkein kokoonpano oli Quinteto Tango nuevo (1978–1988), jolle hän sävelsi eniten musiikkia. Kokoonpanoon kuului bandoneonin ohella viulu, piano, kontrabasso ja sähkökitara. (Kallio 2012, 24). Kvintetissään Piazzolla yhdistelee taitavasti tangoa, jazzia ja klassista musiikkia ja pääsee toteuttamaan ehkä aidoimmillaan itseään.

Astor Piazzolla on mullistanut kenties eniten koko argentiinalaista tangomusiikkia. Hänen vahva tangotyyliinsä höystettynä taidemusiikin ja jazzmusiikin elementeillä luovat ainutlaatuisen tango nuevon. Piazzollan musiikki elää yhä vahvasti ja on onni, että itse säveltäjän tulkintoja on saatu tallennettua jälkipolville. Jotkut ovat sitä mieltä, että aito tango nuevo löytyy vain Piazzollan tulkinnoista. Muusikolle Piazzollan teokset jättävät tilaa omalle tulkinnalle ja improvisoinnille – monet Piazzollan sävellykset pohjautuvatkin hänen muusikkojensa soittotyyliin. (Kallio 2012, 27).

2.2 Argentiinalaisen tango vaiheet ja kehittyminen

Tango varhaishistoria koostuu monesta eri tekijästä. Tango on syntynyt jazzmusiikin tapaan sulautumana eri kulttuurien musiikkiperinteiden pohjalta. Taiteenmuotona tango on edelleen vahvasti myös tanssi, joka onkin ollut monella tapaa olennaista tangomusiikin synnyssä ja kehityksessä (Kallio 2012, 17–18).

Argentiina itsenäistyi vuonna 1816. Valtio oli 1800-luvun puolivälissä suhteellisen nuori ja kehittymätön, mutta sillä oli runsaasti hedelmällistä maaperää, uudet rautatiet ja satamista hyvät kulkuyhteydet muulle maailmaan. Argentiina houkutteli tuolloin monia paremman elämän ja leveämmän leiväntoivossa. Vuosien 1869–1914 välisenä aikana Argentiinan väestö kasvoi peräti seitsemällä miljoonalla hengellä. Suurin osa siirtolaisista tuli Italiasta, Espanjasta ja Itä-Euroopasta. (Link ja Wendland 2016, 6-7.) Suuren massamuuton lisäksi Argentiinan 1800-luvun keskivaiheen taloudelliset suhteet

² Sexteto típicoon kuului piano, kaksi bandoneonia, kaksi viulua ja basso (Kallio 2014).

Eurooppaan toivat erilaisten materiaalien ohella uusimpia kulttuurivillityksiä. Ensimmäisenä, maan itsenäistymisen aikoihin, Argentiinaan saapui tansseista valssi. Euroopasta tuli hiukan myöhemmin myös polkka, sottiisi, masurkka ja Kuubassa kehittynyt habanera. (Kallio 2012, 17.) Tanssina tangoon on vaikuttanut eniten afro-argentiinalainen candombe, josta tango on lainannut tanssin perusliikkeitä (Link ja Wendland 2016, 8).

Polkasta ja habanerasta sulautunut milonga on tangoon lähin sukulaismuoto. Arvellaan, että tango olisi kehittynyt alun perin milongasta omaksi tyyliin. Milonga tarkoittaa Kallion mukaan ”*sekä tiettyä paikkaa, johon ihmiset kerääntyvät tanssimaan, musisoimaan sekä tapaamaan toisiaan, että näissä tapahtumissa soitettua musiikkia ja siihen kuuluvia eurooppalaistansseja muistuttaneita askelkuvioita.*” (Kallio 2012, 17.) Musiikinlajina milonga on tyypillisesti tahtilajiltaan kaksineljäsosaa ja se on tempoltaan nopeampi kuin tango. Milongaa esitettiin tanssipaikkojen lisäksi pulperioissa ja ilotaloissa. Afrikkalaiset vaikutteet näkyvät milongassa synkopaatioina, rytmisinä kuvioina ja epätavallisina aksentteina. (Molazadeh 2014, 8.)

Varsinainen tangoaika jaetaan karkeasti kolmeen osaan: guardia viejaan, guardia nuevaan ja tango nuevoon. Guardia vieja eli niin sanottu vanhan kaartin ajanjakso sisältää ajan tangoa synnystä 1920-luvulle. Tämä aikakausi mielletään alaluokan musiikiksi, jota esitettiin ilotaloissa. Tango ei ollut tuohon aikaan sopivaa keskiluokkaisen viihdettä. Vasta kuuluisan tangotulkitsijan laulaja-lauluntekijä Carlos Gardelin myötä guardia nuevaan aikakaudella (1920–1955), tango tuli hyväksyttävämpää ja se popularisoitui myös Argentiinassa – tosin vasta eurooppalaisten sekä erityisesti Gardelin Pariisissa saavutetun suosion jälkeen. Tango nuevo on sen sijaan yksinomaan Astor Piazzollan käsialaa. Piazzolla kehitti perinteisen tangoa pohjalta uudenlaisen tangoa muodon, johon hän yhdisti jazzin ja taidemusiikin elementtejä. Uutta oli, että Piazzolla erotti tangomusiikin itsenäiseksi taiteenlajiksi tangotanssista. (Molazadeh 2014, 9-11.)

2.3 Ian Clarke

Ian Clarke on huilisti ja säveltäjä. Hän on kotoisin Kentistä, Englannista ja on syntynyt 4.2.1964. Clarke opettaa huilunsoittoa Guildhall School of Music & Dramassa ja pitää mestarikursseja ympäri maailmaa. Hänen musiikkiaan on esitetty niin resitaaleissa kuin rock-festivaaleillakin. Clarcken musiikki kuuluu monien mielestä tämän ajan mielenkiintoisimpiin tyyleihin. Hän on säveltänyt ohjelmistoa huilulle soolo- ja kamarimusiikin muodoissa. Lisäksi hän säveltää tv- ja elokuvamusiikkia Diva Music -nimellä muusikko-säveltäjä Simon Paintierin kanssa. (Ian Clarcken verkkosivut.) Valerie Holmes kuvailee Clarcken musiikkia artikkelissaan osuvasti ainutlaatuisiksi sävellystyyleiksi, jossa on vahvoja vaikutteita klassisesta nykymusiikista. Teokset ovat Holmesin mukaan kuitenkin hyvin tonaalisia, lyhyisiä ja tunnelmallisia. Sävellystuotanto on virtuoosisuudestaan ja runsaasta erikoistekniikoiden käytöstä huolimatta helpostikuunneltavaa. (Holmes 2014)

Clarke kasvoi musikaalisessa perheessä. Hän aloitti nokkahuilunsoiton 5-vuotiaana ja noin 9-vuotiaana Clarke alkoi soittaa myös pianoa, kuten muut hänen sisaruksensa. Clarcken perheeseen kuului isän ja äidin lisäksi neljä lasta, joista kaikki soittivat sekä pianoa että jotain toista instrument-

tia. Kymmenvuotissyntymäpäivälahjaksi Clarke sai vanhemmiltaan huilun, josta hän innostui kovasti. (Holmes 2014.)

Tärkeitä musiikillisia vaikuttajia Clarke kertoo olevan monia. Hänen äitinsä lauloi kuorossa, joka esiintyi usein filharmoniaorkesterin kanssa. Lapsena Clarke kävi kuuntelemassa kuoron konsertteja, joissa vuorottelivat useat kapellimestarit. Erityisesti pääkapellimestari Ricardo Muti ja huilusektio teivät vaikutuksen nuoreen Clarkeen. Musiikinopettajista Clarke mainitsee herra Lockin, joka kuuntelti oppilaillaan tärkeimpiä klassisen musiikin teoksia. Lock johti myös nokkahuiluyhtyettä, orkesteria ja kuoroa. Juilliardissa opiskellut paikallinen pianonsoiton opettaja Joyce Clarke opetti Clarkelle musiikista paljon – enemmän kuin nuori säveltäjä silloin sanojensa mukaan edes ymmärsi. Averil Williamsin kanssa Clarke hioi huilutekniikkaansa. Kuuluisista huilisteista esikuvikseen Clarke mainitsee Robert Dickin ja sir James Galwayn. (Holmes 2014.) Robert Dick on kehittänyt yhdessä Brannen Brothers -huilualmistajan kanssa erityisen glissandohuilun, jossa huilun suukappale siirtyy soittajan päänliikkeiden mukaan. Glissandohuilulla saa toteutettua samanlaisen efektin kuin sähkökitaran vibrakammella eli huojuttamaan säveltasoa (Robert Dickin verkkosivut). Sir James Galway kuuluu tunnetuimpiin nykyhuilisteihin, joka on esittänyt huilun tärkeimpiä teoksia laajasti (Sir James Galwayn verkkosivut 15.4.2016).

Sävellyksen ja huiluismin Clarke uskalsi yhdistää Mike Mowerin ja Dave Heathin rohkaisemana, jotka myöskin soittivat ja sävelsivät. Clarcken musiikkiin on vaikuttanut varmasti paljon myös bändissä soitto, jossa häneltä toivottiin erilaisia soundeja, joita huilistit eivät tavallisesti soittaneet. Musiikkitekniikka on kiinnostanut Clarkea paljon hänen hankittua ensimmäisen syntetisaattorin 17-vuotiaana. Musiikkitekniikka lienee vaikuttaneen paljon hänen myös sävellystyöhönsä, sillä säveltäjän omin sanoin sen avulla yritetään luoda mahdollisimman luonnollisen kuuloisia soundeja, joita yleensä klassisessa huiluismissa ei kuitenkaan suosita. (Holmes 2014.)

Clarcken musiikki edustaa mielestäni tämän ajan huilumusiikkia. Esitän mielelläni hänen kappaleitaan, koska uskon, että helposti lähestyttävät kappaleet ovat yleisöystävällisiä ja sopivat moniin tilaisuuksiin. Useita Clarcken kappaleita voi soittaa perusopetuksen ja musiikkiopiston tasolla. Haastavimmat kappaleet ovat ammattihuilistillekin vaativia. Clarcken erilaiset musiikkivaikutteet klassisesta musiikista musiikkiteknologian äänimaailmaan on luonut jotain aivan uutta. Clarke käyttää huilusävellyksissään taitavasti alleviivaamatta monia huilun erikoistekniikoita kuten mikrosäveliä, äänen liu'utuksia ja bambuääniä, jotka soljuvat musiikissa luonnollisesti.

2.4 Russell Peterson

Vuonna 1969 syntynyt Russell Peterson on yhdysvaltalainen saksofonisti, fagotisti ja säveltäjä. Peterson on opiskellut musiikkia Youngstownin yliopistossa Ohiossa, Bordeaux'n konservatoriossa ja Bowling Greenin yliopistossa Ohiossa. Saksofonistina hän on voittanut useita palkintoja, kuten kansainvälisen Sveitsin Genevassa järjestetyn kilpailun ja kansallisen MTNA-kilpailun. Peterson on esiintynyt monien eurooppalaisten ja yhdysvaltalaisien orkesterien solistina. Hänen sävellystuotantoonsa

kuuluu pääasiassa teoksia kokoonpanoille, joissa on yleensä yksi tai useampi saksofoni. Peterson on monipuolinen muusikko, joka ylittää genrerajoja taitavasti. (Russell Petersonin verkkosivut.)

Aktiivisena muusikkona Peterson esiintyy niin klassisen musiikin kuin jazzin ja kevyen musiikin parissa. Päätoimisesti hän soittaa fagottia Fargo-Moorheadin sinfoniaorkesterissa ja Fargo-Moorheadin sinfoniaorkesterin puhallinkvintetossa. Peterson on kantaesittänyt omat teoksensa konserton alttosaksofonille ja orkesterille sekä konserton alttosaksofonille ja lyömäsoitinorkesterille. Säveltäjä on kantaesittänyt myös useita hänen kamarimusiikkiteoksiaan, kuten duon saksofonille ja lyömäsoittimelle (2012), kvintetin saksofonille ja jousille (2003) sekä sonaatin alttosaksofonille ja pianolle (2003) (Russell Petersonin verkkosivut.)

Petersonin musiikillisia ominaispiirteitä ovat virtuoosisuus, etniset sävyt ja jazz-vaikutteet. Saksofonille teoksissa on kirjoitettu usein hyvin korkeita säveliä niin sanotussa alttissimo-rekisterissä, josta Peterson omien sanojensa mukaan pitää eniten (Russell Petersonin verkkosivut). Koska nykyään kaikki musiikki on internetin avulla helposti saatavilla, hän kertoo ammentavansa vaikutteita maailmanmusiikista. Klassinen musiikki on aina lainannut vaikutteita muista musiikkityyleistä, kuten 1900-luvun alussa esimerkiksi kansallisromantikot Smetana ja Dvorak saivat kansanmusiikista. (Ted ex Talks-haastattelu.) Petersonin tuotantoon kuuluu hänen omien sävellyksiensä lisäksi paljon sovituksia. (Russell Petersonin verkkosivut.)

Säveltäjä-sovittaja-muusikko Peterson opettaa saksofonin- ja fagotinsoittoa sekä jazz-yhtyeitä Concordia Collegessa Moorheadissa, Minnesotassa (Russell Petersonin verkkosivut). Hän on mielestäni täysiverinen muusikko, joka tekee monenlaista musiikkia tyylilajiin katsomatta. Hänen ennakkoluuloton sävellystyylinsä edustaa tämän ajan klassista musiikkia, jota on mielestäni sen virtuoosisuudesta huolimatta helppo kuunnella.

3 KONSERTIN OHJELMISTO JA SEN HARJOITTELU

3.1 Konserttiohjelman teokset

3.1.1 Histoire du tango

Huilulle ja kitaralle sävelletty Histoire du tango (Edition Henry Lemoine 1986) koostuu neljästä osasta, jotka kukin ovat kuin itsenäisiä kappaleita. Kokonaisuuteen kuuluvat osat Bordell 1900, Café 1930, Nightclub 1960 ja Concert d'aujourd'hui eli nykyajan konsertti. Teoksen osat kuvastavat tangon historian eri vaiheita sen synnystä tähän päivään. Teosta esitetään usein myös muilla kokoonpanoilla, huilun stemmaa kuulee soitettavan esimerkiksi viululla, sellolla tai harmonikalla ja kitaran sijasta teosta voi esittää piano tai vaikkapa marimba.

Histoire du tango alkaa iloisella ja rytmikkäällä osalla Bordell 1900, joka kuvastaa tangon alkuvaiheita. Siinä on selkeästi havaittavissa tangolle ominaisia rytmiaiheita, jotka kulkevat tasapuolisesti niin huilun kuin kitaran stemmoissa. Milongan tyypillisiä rytmejä on paljon ja tempollisesti Piazzolla on

ehkä halunnutkin kuvata juuri milongamaista kevyttä tunnelmaa. Bordell 1900 -osan aloittaa huilu kepeällä soolollaan, johon kitara vastaa rytmisellä koputuksella soittimen kylkeen. Huilu jatkaa tämän jälkeen soolona vielä iloista melodiaansa. Alun vuoropuhelun jälkeen huilu ja kitara löytävät yhteisen sävelen. Huilu aksentoi teoksen monessa paikassa tahdin ensimmäistä, neljättä ja seitsemättä kuudestoistaosaa, joka Piazzollan musiikissa on jopa maneerinomaista. Bordell 1900 on rakenteeltaan A-B-A-muotoinen. A-osa on mielestäni luonteeltaan iloinen ja hilpeä, kun taas B-osa mietiskelevämpi ja vakavampi. Soundillisesti halusin tehdä kontrastia näiden osien välille hakemalla B-osaan hauraampaa, ikään kuin savuista ja tummempaa ääntä.

Toinen osa Café 1930 on huomattavasti rauhallisempi ja pohdiskelevämpi. Café 1930 alkaa kitara-soololla, ja huilu aloittaa haikean melodian tahdissa 14. Huilu toistaa alun teemaa osassa kolme kertaa kunkin taitteen alussa. On mielestäni tärkeää, ettei teemaa aina soita samalla tavalla. Piazzolla on kirjoittanut huilun teemaan toistua toisen kerran nyanssin, jossa pyydetään soittamaan hiljaa. Inspiraatiota saadakseni kuuntelin Histoire du tangoa harjoitellessani muun muassa huilisti Emmanuel Pahudin Around the World -albumia, jossa Pahud tekee mielestäni ihanan, hauraan piano-nyanssin tulkitessaan Cafe 1930 -osaa. Halusin tavoittaa fraasissa samanlaisen herkkyyden. Tavoitteenani osassa Cafe 1930 olikin hakea erityisesti erilaisia sävyjä ja tunnelmia.

Nightclub 1960 on mielestäni vastakohtien musiikkia, jossa rytmikkäät ja melodiset osat luovat eräänlaista jännitettä. Aksenttimerkityt nuotit on minusta tärkeä artikuloita vahvasti, jotta rytmi pääsee esille. Lento-osan jälkeen pesante trismentessä tavoittelin jälleen hiukan hauraampaa soundia, jotta saisin taitteiden välille kontrastia. Tunnelmaan se sopi mielestäni hyvin. Nightclub 1960 -osassa harjoittelimme kitaristi Mikko Sirolan kanssa erityisesti 6/8-tahtilajin fraaseja, jotta ne menisivät sujuvasti, eivätkä lähtisi tempollisesti kiihtymään. Loppujen lopuksi saimme kyseiset paikat menemään hyvin. Piazzolla on kirjoittanut osaan myös Histoire du tango -teoksen ensimmäisen huilun erikoistekniikan hallintaa vaativat kohdat. Osan keskivaiheilla esitellään tangon perusrhythmin viitekehyksessä t-kielialuketta, jota käytetäänkin huilumusiikissa usein rytmisenä efektinä. Osassa käytetään myös flullatoa eli tärykieltä, joka lienee vanhimpia huilun erikoistekniikoita. Käytännössä tärykieli tarkoittaa r-kielen jatkuvaa puhallusta ("rrrrr").

Histoire du tango viimeinen osa Concert d'ajourd'hui eli nykyajan konsertti saa vaikutteensa esimerkiksi Bartokilta ja Stravinskylta. Se on harmonialtaan erikoisempi kuin muut osat, mutta sisältää tuttua Piazzollalle ominaista tangorytmiä. Pohdimme harjoitellessamme Mikon kanssa, että osa on mielenkiintoisella tavalla hyvin ailahtelevainen, jossa tunnelmat vaihtuvat nopeasti. Tulin siihen tulokseen, että osassa pitää liioitella kaikkia osa-alueita, joita huilistisesti voi toteuttaa, kuten nyansseja, vibratoa ja äänenväriä. Rytmiset aksentit ovat koko teoksen ajan läsnä, joten rytmin intensiteetti tuli säilyttää.

Esitimme Histoire du tango -teoksen kokonaisuudessaan kitaristi Mikko Sirolan kanssa opinnäytekonsertissani Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa. Olin soittanut aiemmin teoksen kolme ensimmäistä osaa, mutta neljäs osa Concert d'ajourd'hui oli jäänyt silloin soittamatta. Harjoitte-

lumme Mikon kanssa sujui hyvin ja saimme toteutettua mielestäni hyvin Piazzollan tyyliä. Todennäköisesti jatkamme yhteistyötä Mikon kanssa huilu-kitara-duona ja esitämme teosta jatkossakin.

3.1.2 Spiral Lament

Spiral Lament on sävelletty vuonna 2003 huilulle ja pianolle (IC Music). Ian Clarcken ystävä Hannah Money tilasi kappaleen ja pyysi Clarkea säveltämään sen afrikkalaisille jättietanoilleen. Etanoihin tutustuessaan säveltäjästä tuntui kuin hän olisi katsonut lasin läpi kummallista avaruusolioiden maailmaa. Clarke kertoo nuoteissa olevassa tekstijohdannossaan pienistä lapsistaan, jotka ylittävät alkukantaiset pelkonsa kohdatessaan pieniä olentoja. He ihmettelevät kaikenlaisia pieniä asioita, joita aikuinen ei huomaisi. Clarke koki Spiral Lamentin sävellyksaiheen eksoottisena ja inspiroivana.

Kappaleen tilaajana Hannah Money toivoi, että teos olisi sopiva myös keskitason huilisteille. Clarke päätyi säveltämään kappaleeseen sekä keskitasoisille että pidemmällä oleville soittajille uusia tekniikoita, joiden harjoittelua säveltäjä on kuvantanut ja selittänyt samaisessa nuottikirjassa.

Kappaleessa käytetään huilunsoiton erikoistekniikoista bambuääniä, mikrointervalleja ja glissandoa. Teos alkaa bambuäänien ja tavallisten äänien vuorottelulla. Bambuäänit olivat minulle kappaleen harjoittelua aloittaessani vieraita, mutta alun hämmennyksen jälkeen omaksuin ne melko nopeasti. Bambuäänissä on mielenkiintoinen soundi, joka kuulostaa minusta kiehtovalta ja alkukantaiselta. Minua on kiinnostanut jo pitkään mikrointervallit, joten se oli yksi suurimmista syistä, miksi valitsin juuri Spiral Lamentin opinnäytetekonserttiini. Mikrointervalliaaniin huilussa on aivan omat sormituksensa, joita minun piti työstää ajatuksella. Kappaleen lopussa on vielä yksi glissando, joka liikuu keskirekisterin g-ääneltä a-äänelle. Glissando on mielenkiintoisen kuuloinen, mutta helppo toteuttaa.

Koin Spiral Lamentin alusta asti omakseni ja sitä oli mukava työstää pianisti Johannes Ruotsalaisen kanssa. Teoksen tunnelmassa on mielestäni jotain taianomaista. Kappale tarjosi uusia tekniikoita itselleni ja sitä voisi soittaa omilla perustason oppilaillani. Erikoistekniikoiden omaksumisen ohella koen Clarcken kappaleet kaiken kaikkiaan arvokkaiksi, koska niitä on helppo tarjota erilaisiin tilaisuuksiin.

3.1.3 Deep Blue

Pianolle ja huilulle sävelletty, valaanlaulusta ja merestä inspiraationsa saanut kappale Deep Blue (IC Music 2012) oli ensimmäinen teos, jonka halusin Clarcken tuotannosta ehdottomasti esittää. Teoksen tausta ja musiikki puhuttelivat minua vahvasti. Clarke kantaesitti kappaleen Las Vegasissa valtakunnallisessa huilustien kokoontumisessa vuonna 2012.

Musiikkina Deep Blue soljuu pehmeällä groovella. Kappale sisältää pop-musiikin rytmielementtejä ja kertausjaksoja, joihin huilun erikoistekniikat antavat valaanlaulunomaisia sävyjä. Spiral Lamentin laila Deep Blue sisältää runsaasti mikrointervalleja, jotka on merkitty timanttimerkein nuottikuvaan. Kappaleessa on käytetty lisäksi äänenliu'utuksia, joista valaanlaulunomainen äänimaisema kumpuaa.

Äänenliu'utukset tuotin joko yhteistyössä huulilla, päänyökkäyksellä ja lisäsormituksella tai pelkäs-tään huulilla. Kappale ei ollut minulle erityisen vaikea, mutta tulkinnallisesti se oli hyvin antoisa. Sain työstää kappaleen avulla äänenlaatuun ja intonaatioon liittyviä aspekteja. Minulle vieraat erikoissor-mitukset vaativat aluksi perusteellisempaa työskentelyä, mutta opin ne melko nopeasti.

3.1.4 Trio nro 1 huilulle, alttosaksofonille ja pianolle

Russell Petersonin säveltämä Trio huilulle, saksofonille ja pianolle (Russell Peterson 2009) on omis-tettu huilisti Deb Harrisille ja pianisti Jay Hershbergerille. Trio on teknisesti vaativa kaikille soittajille, koska se sisältää paljon nopeita juoksutuksia. Balanssin kannalta huilu jää helposti altavastaajaksi voimakasäänisille saksofonille ja pianolle, joten huilun äänen täytyy olla hyvin kantava ja pystyä voimakkaisiin nyansseihin.

Aloitimme harjoittella Petersonin Trioa nro 1 huilulle, saksofonille ja pianolle jo opiskeluni alkuvai-heilla syksyllä 2012. Löysimme teoksen youtube-verkkosivuilta etsiessämme jotakin teosta, joka olisi sävelletty kyseisille soittimille. Petersonin trio nro 1 oli lähestulkoon ainut teos, joka oli alkuperäisesti sävelletty huilulle, saksofonille ja pianolle. Teos oli meille tuohon aikaan melko vaikea, mutta se tar-josi hyviä haasteita kaikille soittajille. Esitimme teoksen kaksi ensimmäistä osaa Talvikamarifestivaalilla Kuopion Musiikkikeskuksessa vuonna 2013.

Teoksen ensimmäinen osa alkaa huilun ja saksofonin hitailla, kauniisti soivilla intervalleilla, jotka vie-vät musiikin seesteisellä tunnelmallaan rauhallisesti kohti liikkuvampaa Moderato-tempomerkintää. Jo trion alusta lähtien musiikissa on luonnollisesti virtaavaa vuoropuhelua soittimien välillä.

Peterson kertoo Ted ex -Talks -youtubekanaavalla (22.5.2013), että trion toinen osa perustuu pitkälti Lähi-Idästä kotoisin olevan duduk-nimisen ruokolehtisen puupuhaltimen imitaatioon, jota huilu ja saksofoni jäljittelevät. Adagio-Andante-Adagio -tempomerkityssä toisessa osassa Peterson on käyt-tänyt itämaista asteikkoa, joka luo siihen eksoottista tunnelmaa. Samankaltaista tunnelmaa on ha-vaittavissa Petersonin saksofonikonsertron nro 1 toisessa osassa, jonka säveltäjä on kertonut pohjau-tuvan myös duduk-puhaltimen imitaatioon.

Trion kolmannen osan tarkoituksena on olla Petersonin omien sanojensa mukaan näyttävä, virtuoos-inen ja haastaa teoksen esittäjät. Osa on erittäin nopea ja sen on oltava rytmisesti todella tarkka. Uskon, että kolmas osa on kuulijalle mukaansa tempaava ja jännittävä kokemus, koska soittajanakin se tuntuu siltä. Osassa on havaittavissa ikään kuin sankarimainen kertosaie, joka toistuu kahdesti. Kertautuvat jaksot, tempon asteittainen kiihtyminen ja soittajien virtuoosinen haastaminen luovat mielenkiintoisen kokonaisuuden, jonka ei pitäisi jättää soittajia eikä yleisöä kylmäksi.

3.2 Huilistisia, omakohtaisia näkökohtia ja havaintoja teosten harjoittelusta

3.2.1 Hyvä ergonominen soittoasento

Huilistin soittoasento on monella tavalla haastava. Se on epäsymmetrinen ja kiertynyt, joten ergonomian suhteen on syytä olla tarkkana. Ergonominen soittoasento mahdollistaa kehon tehokkaan käytön, jolloin tuki ja hengitys voivat toimia vapaasti. Omia haasteitani ovat olleet viime aikoina pään asento ja huilun tasapainottelu. Huilussa on kolme tukipistettä, jotka sijaitsevat leuassa, vasemman etusormen tyvessä ja oikean käden peukalossa. Jotta sormet ja ansatsi toimisivat mahdollisimman hyvin, on huilun pysyttävä vakaasti soittajan käsissä tukipisteiden avulla. Olen kiinnittänyt huomiota tasapainon löytämiseksi erityisesti oikean peukalon asentoon.

Minulla on aina ollut taipumus pitää päätä kallellaan enemmän tai vähemmän oikealle päin, niin kuin monella muulla huilistillakin. Pään asennon tulisi olla kuitenkin täysin suorassa, jotta niskaseudun jännitykseltä vältyttäisiin. Jostain syystä olen luullut, että ääni huonontuu, jos suoristan pääni. Tajusin kuitenkin eräällä Päivi Kukkosen pitämällä huilutunnilla, että äänenlaatu huilussa itse asiassa paranee ja äänentuotto helpottuu, kun pää on suorassa ja huulet ovat linjassaan huilun suukappaleen kanssa. Viime elokuussa 2015 huilisti Petri Alangon mestarikurssilla Crusell-viikolla Uudessakaupungissa tehtiin mielestäni hyvä harjoitus, jossa pala palalta rakennettiin ergonominen huilunsoittoasento. Harjoitus alkoi hyvän lantionlevyisen haara-asennon tarkistuksella. Seuraavaksi kädet nostettiin hauksia kannatellen ja lapatukea ajatellen ylös kuviteltuun soittoasentoon ja vasta sitten pää käännettiin hiukan vasemmalle päin niin, että pää pysyi koko ajan suorassa. Käsien kannattelussa lapatuksi on olennaista eli lavan alueen lihakset kannattelevat ensisijaisesti käsiä. Harjoitus toteutettiin ensin ilman huilua ja vasta tuntemusten löydyttyä huilun kanssa. Koin, että harjoituksesta oli hyötyä ja palaan siihen aika ajoin vieläkin.

3.2.2 Tuki ja hengitys

Tuki ja hengitys ovat huilunsoiton osa-alueiden perusta, joihin kannattaa mielestäni kiinnittää huomiota ensimmäisenä, jos soitto ei jostain syystä onnistu. Tuki on yksinkertaisimmillaan hengityksen pidättämistä, mutta se on vaatinut ainakin minulta perinpohjaista tarkastelua, jotta se toimisi tehokkaasti yhteistyössä hengityksen kanssa. Tuki ja hengitys toimivat yhteistyössä ergonomisen soittoasennon kanssa.

Tukilihaksia ovat huilisti Petri Alangon mukaan lantionalueella olevat lihakset, joiden pitäisi pysyä aktiivisena soittaessa koko ajan. Tukea havainnoillistaa minusta erinomaisesti muun muassa yksinkertainen siinäharjoitus, joka aktivoi lantionalueen lihakset. Harjoitus on sopiva niin lapsille kuin aikuisillekin. Hyvän äänen saamiseksi huilun soitossa puhalluksessa on oltava tietty määrä ilmanpainetta, joka kytkeytyy tuen kanssa samaan osa-alueeseen. Ilmanpainetta tai vastaavasti ilmannopeutta voi tarkastella frullaton eli tärykielen avulla. Usein varsinkin korkeammat äänet eivät syty hyvin, koska ilmanpaine ei ole riittävä.

Hengitykseen kuuluu niin sisäänhengittäminen kuin uloshengittäminen eli puhaltaminen. Sisäänhengittämisen olisi ihanteellista tapahtua rennosti eikä pakottamalla. Helpoiten keuhkot täyttyvät, kun ne ovat ensin tyhjenneet kokonaan. Tavoitteena on soittaa mahdollisimman pitkiä fraaseja ja säädellä puhallusta niiden mukaan.

3.2.3 Intonaatio

Laadukkaan musisoinnin lähtökohta on mielestäni hyvä intonaatio, joka mahdollistaa täyden soinnin yläsävelineen. Koen, että perusintonaationi on ollut jo jonkin aikaa hyvin hallussa hyvän kehollisen työskentelyn vuoksi. Harjoittelua vaatii kuitenkin vielä erityisesti fraasien viimeistelyt niin, että intonaatio pysyy hyvänä viimeisen äänen loppuun saakka. Diminuendoja eli äänenvoimakkuuden asteittaista hiljenemistä olen harjoitellut aktiivisesti. Jotta diminuendon aikana intonaatio ei laskisi, on Päivi Kukkosen ohjeiden mukaan pidettävä äänennopeutta yllä sekä tuotava alahuulta hiukan eteenpäin. Joskus on jopa hyödyllistä irroittaa huilun tukipistettä hiukan leuasta, jotta intonaatio pysyisi kohdallaan hiljaisimmassa äänen lopussa. Viritysmittari on loistava apu intonaation harjoittelussa. Intonaatiota kannatta harjoitella yksittäisellä äänellä vähitellen voimistuen että hiljentyen tarkastellen aktiivisesti mitä suussa, huulissa ja muualla kehossa tapahtuu.

Nauhoitettuani viimeisen läpimenon viikkoa ennen varsinaista opinnäytekonserttiani, huomasin muutamia diminuendoja, jotka vaativat vielä hiomista intonaatiota ajatellen. Histoire du targon osassa Nightclub 1960 paransin virettä erityisesti hitaissa ja hiljaisissa fraaseissa. Deep Bluessa ja Histoire du targon Concert d'ajourd'hui jotkin keskirekisterin ja kolmiviivaisen oktaavin cis-äänit olivat liian korkeita.

3.2.4 Sormitekniikka

Sormitekniikkaani paransi opinnäyteproduktion harjoituskaudella erityisesti Petersonin trio nro 1 huilulle, saksofonille ja pianolle. Nopeat sävelkulut piti soittaa niin, että jokainen ääni kuului. Harjoittelin triossa olevia epätyypillisiä asteikkoja hitaasti, erilaisilla rytmeillä ja metronomin kanssa. Taipumuksenani on nopeissa kuluissa usein paradoksaalisesti kiihdyttää tempoa, joten metronomin kanssa työskentely oli hyödyllistä. Minulla on aiemmin ollut käsien kanssa ongelmia ja olen harjoitellut joskus ehkä turhan rajusti nopeita sävelkuvioita. Olen käsien rasitusvammojen välttämisen vuoksi pyrkinyt soittamaan mahdollisimman rennolla sormitekniikalla. Olen oppinut, ettei kannata "pakottaa" sormia toimimaan.

4 PRODUKTION ETENEMINEN

4.1 Produktion lähtökohta ja sen vaiheet

Minulle oli alusta asti selvää, että haluan tehdä opinnäytetyönäni konsertin. Alun perin suunnittelin soittavani pelkästään Ian Clarken musiikkia tutustuttuani hänen maya-kappaleeseensa syksyllä 2014. Tilasin nuotit Clarken Deep Blue ja Spiral Lament -kappaleisiin, sillä kirjastoissa ei ollut niitä.

Samoihin aikoihin saksofonisti Annemari Survo ehdotti, että alkaisimme harjoitella Russell Petersonin trioja nro 2 huilulle, saksofonille ja pianolle. Kesäopintoina valmistelimme molempia Petersonin trioja 1 ja 2. Kesällä 2015 minusta alkoi tuntua hyvältä idealta yhdistää Clarken ja Petersonin musiikki yhteen konserttiin, sillä niissä on samantyyppisiä populaarimusiikin aineksia. Syksyllä 2015 viritellessämme kitaristi Mikko Sirolan kanssa Piazzolla duoa, aloin pohtia, että konsertissa olisi sijaa vielä kolmannelle kokoonpanolle. Kaikkien kokoonpanojen teoksissa oli samaa henkeä, mistä pidin todella paljon. Konsertin ohjelman palaset loksahivat kohdalleen. Sain taiteellista ohjausta huilisti Päivi Kukkoselta, joka antoi korvaamattomia neuvoja teosten valmistelussa.

Russell Petersonin trio oli ensimmäinen konsertin teos, jota aloin harjoitella. Työstimme sitä yhdessä kesällä 2015 ja jatkoimme heti koulun alettua syksyllä kamarimusiikin lehtori Rauno Tikkasen ohjauksessa. Iloksemme huomasimme triomme saksofonistin ja pianistin kanssa, että olimme kehittyneet soittajina sen verran, etteivät vaikeat sävelkulut enää tuntuneet mahdottomilta. Esitimme Petersonin trion nro 1 ensimmäistä kertaa kokonaan Keskiviikkotuokio-konsertissa 27.1.2016. Sen jälkeen esiinnyimme vielä Talvikamarifestivaalilla 27.2.2016. Päivi Kukkoselta saimme neuvoja yhteissoittoon ja hän antoi neuvoja fraasien toteutukseen.

Clarcken kappaleita aloimme työstää Johannes Ruotsalaisen kanssa 23.9.2015. Kamarimusiisointiamme ohjasi Rauno Tikkanen. Johanneksen soittoa olin kuullut aiemmin kevatlukukaudella 2015 hänen omassa konsertissaan, jossa hän esitti säveltämiään elokuvamusiikkivaikutteisia teoksiaan. Ajattelin, että Clarcken tyyli sopisi hänelle loistavasti. Kappaleet eivät olleet kovin haastavia Johannekselle ja minulle, joten harjoitusaikataulumme oli löysempi kuin Piazzollan ja Petersonin teosten kohdalla.

Piazzollan Histoire du tango -teosta aloimme harjoitella Mikko Sirolan kanssa syysloman jälkeen 20.10.2015. Saimme nopeasti teoksen "näppeihin" ja pääsimme pohtimaan taiteellisia aspekteja. Päivi Kukkosen kanssa ehdimme käydä pikakelauksella kahden oppitunnin aikana koko teoksen läpi. Päivi tarkensi osan Bordell 1900 aksentteja ja sävyjä ja haimme Cafe 1930 -osaan hauraita sävyjä osan keskivaiheille. Päivi sai rauhoitettua tunnelmaa kolmennessä osassa Nightclub 1960, koska tapojeni mukaan kiilasoin joissakin paikoissa. Concert d'aujourd'hui -osaan sain inspiraatiota vibraton käyttöön ja aksentteihin.

Aloitin mentaaliharjoittelun pikku hiljaa noin viikkoa ennen konserttia. Kävin tilannetta läpi mielessäni ja soitimme ohjelman kokonaan tiistaina 22.3.2016. Olin tyytyväinen erityisesti siihen, että jaksoin soittaa vaativat teokset hyvällä soundilla. Tallensin läpimenon nauhalle, jonka kuuntelin heti samana päivänä. Nauhalta huomasin joitakin parannettavia kohtia, kuten ääniä, joiden intonaatio olisi voinut olla parempi ja sävelkulkuja, joissa vahingossa "juoksin". Nauhalta kuulemani perusteella päätin laulaa koko ohjelman läpi metronomin ja teosten partituurien kanssa. Minusta tuntui, että siitä oli paljon hyötyä. Vaikeat kohdat loksahivat paikoilleen ajatuksissani ja myöhemmin soittaessani niitä, ne olivat yhtäkkiä helpottuneet.

4.2 Konserttiin liittyvät valmistelut

Konsertin järjestäminen on paljon muutakin kuin itse konsertissa esiintyminen. Flusion-konsertin ohjelmiston kokoamisen ja harjoittamisen lisäksi varasin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalilin harjoituksia ja konserttia varten. Esiinnyimme jokaisen kokoonpanon kanssa vähintään kerran jossakin konsertissa, jotta saimme varmuutta tulevaa opinnäytetekonserttiani varten.

Tein julisteen ja käsiohjelman, joissa yhtenäisyyttä toi sama kuva. Toteutin julisteen kuvan Photoshop CC:llä, jolla muokkasin kuvan mieleisekseni teksti-informaatioineen. Kuvan löysin arkistojen kätöksistä omalta koneeltani. Olin ottanut sen eräältä Berliinin matkalta paikallisjunasta. Juliste ja konserttiohjelma ovat työn liitteinä (Ks. Liitteet 2 ja 3).

Minulle oli erityisen tärkeää saada konserttisaliin tunnelmallinen valaistus. Otin asian puheeksi Musiikkikeskuksen vahtimestareiden kanssa ja he auttoivat ystävällisesti valaistuksen järjestämisessä. Valaistus toteutettiin värillisillä spottivaloilla. Niitä asetettiin neljä esiintymislavan perälle niin, että ne ikään kuin maalasivat taustaseinän punaiseksi. Vahtimestarit säätivät makuni mukaan myös muut kamarimusiikkisalilin valot niin, että soittajien kasvot näkyivät selkeästi ja nuotteihin ei tarvittu erillisiä valoja. Koin, että valaistuksella sain virittäytyttyä konserttiohjelman mukaiseen tunnelmaan. Konsertin jälkeen myös moni yleisöstä kävi antamassa positiivisia kommentteja tunnelmasta ja valaistuksesta. Vakuutuin entistä enemmän siitä, että valaistuksella oli iso merkitys.

4.3 Konserttipäivä ja palaute

Konsertti järjestettiin keskiviikkona 30.3.2016 Musiikkikeskuksen kamarimusiikkisalissa. Vaikka olin suunnitellut toisin, sain tulostettua käsiohjelmat vasta konserttipäivänä. Konserttisalin valaistus sommiteltiin vahtimestareiden kanssa myös samana päivänä. Minulla oli jo aamusta lähtien ollut mukava pieni jännitys konsertista. Sain tunnelmallisen valaistuksen järjestettyä salissa hyvän vireen päälle ja minusta oli mukavaa vihdoinkin päästä esittämään kauan valmistettuja kappaleita.

Saavuin tuntia ennen konserttia konserttipaikalle, jossa viritin ensimmäisenä valaistuksen päälle. Tapasimme kaikkien konsertissa esiintyvien muusikoiden kanssa ja sovimme loppukumarruksesta niin, että kaikki tulisivat lavalle vielä kaikkien esitysten päätyttyä. Videokamera asetettiin kamarimusiikkisaliin, jotta saisin tallenteen konsertista (Ks. Liite 1). Videotallennuksesta huolehti Jukka Savonlahti.

Aloitin konsertin käsiohjelman mukaan Piazzollan teoksella Histoire du tango. Minulla oli heti hyvä tunne, mutta alkujännityksestä johtuen sormet lipsuivat muutamassa paikassa. Aplodien perusteella yleisö piti esityksestämmme. Toisena ohjelmanumerona soitimme Johanneksen kanssa Clarken kappaleet, joihin olin itse todella tyytyväinen. Viimeisenä oli Petersonin trio nro 1. Olin tässä vaiheessa lavalla kuin kotonani ja nautin esitystilanteesta. Trion viimeisen osan kohdalla minusta tuntui hiukan, että energiatasoni alkoi laskea, mutta jaksoin kuitenkin teoksen loppuun asti. Yleisö tuntui pitävän konsertista paljon ja saimme raikuvat aplodit. Olin tyytyväinen yleisömäärään, vaikka kamarimusiikkisaliin olisi mahtunut enemmänkin väkeä. Sinne oli kuitenkin saapunut ulkopuolisia kuuntelijoita ja

läheisimpiä ystäviäni ja perhettä, joiden läsnäolo lämmitti sydäntäni erityisesti. Kaikki käsiohjelmat menivät, joten arvioin, että yleisössä olisi ollut noin 35–40 henkeä.

Konserttia arvioivat Hanna Turunen ja Rauno Tikkanen antoivat virallisen palautteen konserttipäivästä noin viikkoa myöhemmin. Oli hyvä, ettei palaute ollut konserttipäivänä, sillä olin samana iltana ja vielä seuraavanakin päivänä edelleen vireytynyt ja koin mielessäni konsertin hetkiä ja yleisöltä saamani palautetta. Opinnäytetyön lautakunta arvioi tavoitteeni saavutetuiksi. He toivat esille paljon sellaisia asioita, joita olin myös itse ajatellut. Rauno Tikkanen toivoi ronskimpaa otetta Piazzollan sävellyksen esittämiseen ja pohti oliko teoksen tulkinta liian akateeminen. Olisin voinut esittää sitä hänen mielestään hiukan rohkeammin ja revitellemmin. Omaan tasooni nähden se meni kuitenkin mielestäni jopa paremmin kuin olisin odottanut. Tulevaa ajatellen se oli kuitenkin hyvä neuvo. Itsevarmuutta ja rohkeutta lavalla harvoin on liikaa. Hanna Turunen arvioi konsertin olevan juonellisesti toimiva kokonaisuus, josta yleisö piti. Minusta oli erityisen mukavaa kuulla edellä mainittu kommentti, koska se oli koko konserttiproduktion tavoite.

5 PÄÄTÄNTÄ

Koko konserttikokonaisuus pohjautui tavoitteeseeni luoda tunnelmallinen konsertti, jossa laadukkaat musiikkiesitykset olivat niin esittäjille kuin yleisölle mieleisiä. Sain valikoida konserttiin kokoonpanot ja teokset, joista pidin todella paljon. Olen todella tyytyväinen kaikkiin soittajiin ja heidän panokseensa taiteellisesti. Produktio oli antoisa prosessi ja sain järjestää juuri sellaisen konsertin, jonne itse olisin halunnut mennä. Yleisöltä saamani palaute oli voimaannuttavaa ja koin, että olin onnistunut tavoitteessani luoda tunnelmallinen ja laadukas kamarimusiikkikonsertti. Olin iloinen myös siitä, että jokainen konsertin teos tai kappale sai yleisöltä erikseen kiitosta. Koin, että olin onnistunut valitsemaan hyvän ja kiinnostavan konserttiohjelman.

Opinnäytteen raportointi antoi mahdollisuuden perehtyä syvemmin konsertin teosten taustoihin. Minusta oli kiinnostavaa tietää enemmän Piazzollasta, Clarkesta ja Petersonista. He kaikki ovat tai ovat olleet aktiivisia muusikko-säveltäjiä, jotka ovat menestyneet elämänsä aikana ja luoneet omanlaista musiikkia. Piazzolla loi tango nuevon, johon hän yhdisti klassista musiikkia, jazzia ja tangoa. Clarcken musiikissa yhdistyy populaarimusiikki nykymusiikin huilun erikoistekniikoihin ja Petersonin musiikki on virtuoosista fuusioklassista, jossa hän lainaa musiikillisia elementtejä maailmanmusiikista ja jazzista.

Opinnäytetyöprosessin aikana loin tärkeitä verkostoja niin, että voin jatkossa toimia kamarimuusikkona. Kehityin huilistina, kamarimuusikkona sekä esiintyjänä mielestäni paljon ja koen, että prosessi vahvisti osaamistani. Haluan kehittää jatkossa lisää musiikillisia taitojani ja järjestää kamarimusiikkikonsertteja.

LÄHTEET

Kirjalähteet:

LINK, Kacey, WENDLAND, Kristin 2016. Tracing Tangueros. Argentine Tango Instrumental Music. New York: Oxford University Press

Opinnäytteet:

HOLTEN-ANDERSEN, Maximiliano 2012. Reinventing the Tango: A Comparative Analysis of Matos Rodríguez's La Cumparsita and Piazzolla's Otoño Porteño. University of Ottawa. Faculty of Arts. School of Music. Opinnäytetyö. [Viitattu 6.3.2016] Saatavissa:
https://www.ruor.uottawa.ca/bitstream/10393/22897/3/Holten_Max_2012_research_paper.pdf

KALLIO, Suvi 2012. Kulttuurisia artikulaatioita uudessa tangossa Suomessa. Diskurssi- ja musiikki-analyttinen tutkimus. Tampereen yliopisto. Musiikintutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 6.3.2016] Saatavissa:
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/82234/gradu04791.pdf?sequence=1>

MOLAZADEH, Sheila 2014. An Analysis of Astor Piazzolla's Histoire du Tango for Flute and Guitar and the Influence of Latin Music on Flute Repertoire. California State University. Master of Music in Performance. Opinnäytetyö. [Viitattu 9.4.2016] Saatavissa:
<http://dspace.calstate.edu/bitstream/handle/10211.2/5045/Molazadeh-Sheila-thesis-2014.pdf?sequence=1>

Internetlähteet:

ROBERT DICK. Robert Dickin verkkosivut [Viitattu 15.4.2016] Saatavissa:
<http://robertdick.net/>

DUO DRYADES. Duo Dryadesin verkkosivut [Viitattu 23.4.2016] Saatavissa:
<http://www.duodryades.com/bandoneon-ja-decacompe/>

IAN CLARKE. Ian Clarcken verkkosivut [Viitattu 23.4.2016] Saatavissa:
<http://www.ianclarke.net/>

JAMES GALWAY. James Galwayn verkkosivut [Viitattu 15.4.2016] Saatavissa:
<http://jamesgalway.com/index.php?page=about&family=bio>

RUSSELL PETERSON. Russell Petersonin verkkosivut. [Viitattu 23.4.2016] Saatavissa:
<http://wwwwp3.cord.edu/faculty/rpeters/russ.html>

Internetartikkelit:

HOLMES, Valerie 2014. Flutist-Composer Ian Clarke: Beyond Categories. The New York Flute Club: Newsletter. Haastattelu. [Viitattu 6.3.2016] Saatavissa:
<http://www.nyfluteclub.org/uploads/newsletters/2013-2014/14-Feb-Newsletter-final.pdf>

Youtube:

Ted ex Talks. (22.5.2013) Think Globally, Play Locally: Russ Peterson at TEDxFargo. [Videotiedosto]. [Haettu 23.4.2016.] Saatavissa:
<https://www.youtube.com/watch?v=xYMBv7QFssg>

Nuottijulkaisut:

Clarke, Ian 2012/2013. Deep Blue for flute & piano. IC Music.

Clarke, Ian 2003/2013. 3 pieces for flute & piano. Spiral Lament. IC Music.

Piazzolla, Astor 1986. Histoire du tango pour flute et guitarre. Editions Henry Lemoine.

Peterson, Russell 2009. Trio for flute, Alto Saxophone and Piano. russellpeterson.com

Äänilevy:

PAHUD, Emmanuel ja RIVET, Christian 2013. Around the World. Warner Classics. Warner Music UK Ltd.

LIITE 1: CD

LIITE 2: KÄSIOHJELMA

Ohjelma

Histoire du Tango, A. Piazzolla

Bordell 1900

Café 1930

Nightclub 1960

Concert d'Aujourd'hui

Salla Savonlahti, huilu

Mikko Siirola, kitara

Spiral Lament, I. Clarke

Deep Blue, I. Clarke

Salla Savonlahti, huilu

Johannes Ruotsalainen, piano

Trio #1 for flute, saxophone and piano,

R. Peterson

I. Andante/Moderato

II. Adagio/Andante/Adagio

III. Allegro/Piú Mosso,
tempo de tequilla

Salla Savonlahti, huilu

Annemari Survo, saksofoni

HeLi KorkeLainen, piano

Astor Piazzolla (1927–1992) oli argentiinalainen säveltäjä, bandoneonisti ja *tango nuevon* isä. Piazzolla kehitti perinteisen tangon pohjalta uudenlaisen musiikin muodon, johon hän yhdisti jazzin ja taidemusiikin elementtejä. Taidemusiikin muotorakenteet, jazz-improvisaatio, tangon rytmi sekä intohimo kytkeytyvät ainutlaatuisesti *tango nuevossa* (suom. uusi tango).

Histoire du Tango (1986) on Piazzollan ainut teos huilulle ja kitaralle. Tutkiessani argentiinalaista tangoa ja sen historiaa, selvisi, että alun perin tangoja on säestetty kitaralla ja melodiaa soitettu huilulla ja viululla tuplaten. Tästä päätellen ei taida olla sattumaa, että Piazzolla on valinnut juuri kyseiset soittimet kertomaan tangon historiaa. Teos alkaa iloisella ja rytmikkäällä *Bordell 1900* osalla, joka kuvastaa tangon alkuvaiheita. Tango syntyi siirtolaisten keskuudessa 1800-luvun lopulla suuren muuttoliikkeen seurauksena mahdollisesti juuri ilotaloissa. Seuraava osa *Café 1930* on melankolisempi tunnelmakuvaus laman sortamasta Argentiinasta. *Nightclub 1960* on vastakohtien musiikkia, jossa rytmikkäät ja rauhalliset melodiset kuviot vuorottelevat. Viimeinen osa *Concert d'aujourd'hui* eli suomeksi nykyajan konsertti saa vaikutteensa mm. Bartokin ja Stravinskin musiikista. Se on rajumpi tulkinta tangosta, ja on ailahtelevaisempi kuin muut osat. Tuntuu kuin siinä olisi ripaus hulluutta.

Ian Clarke (1964-) on englantilainen huilisti ja säveltäjä, jolla on kokemusta monenlaisista genreistä. Häneltä luonnistuu niin klassinen kuin rock-musiikkikin. Clarken musiikki sisältää paljon huilunsoiton erikoistekniikoita, kuten bambu-ääniä, neljäsosasäveliä ja note bendingejä eli äänen liu'utuksia, jotka luovat teoksien äänimaailmasta omintakeisen. Clarken "Deep Blue" -albumi sijoittui keväällä 2013 kahdeksanneksi brittien klassisen musiikin artistilistalla.

Spiral Lament on inspiraation tulos Clarken kohdattua ystävänsä Hannah Moneyyn afrikkalaiset jättietanat. Clarken mielestä etanat olivat kuin avaruusolioita lasin takana, jotka elivät omaa ihmeellistä maailmaansa.

Deep Blue on kuvaus merestä ja valaanlaulusta. Clarke kantaesitti kappaleen vuonna 2012.

Russell Peterson (1969-) on säveltäjä, saksofonisti ja fagotisti. Hän soittaa päätoimisesti Fargo-Moorhead Symphonyssa ja opettaa saksofonia, fagottia ja jazz-yhtyeitä Concordia Collegessa, Minnesotassa. Peterson on aktiivinen muusikko, jonka työkenttä vaihtelee klassisesta musiikista jazziin. Hän on voittanut useita musiikkikilpailuja ja hänen sävellystuotantoonsa kuuluu monenlaisia teoksia.

Trio huilulle, saksofonille ja pianolle nro 1 on sävelletty vuonna 2009 Deb Harrisille (huilu) ja Jay Hershbergerille (piano). Teos on kolmiosainen ja noudattelee sonaattimuotoa. Teos on virtuoosinen ja koettelee muusikon ääri rajoja.

Konsertti on Salla Savonlahden opinnäytetyöproduktio. Salla valmistuu Savonia-ammattikorkeakoulusta musiikkipedagogiksi tänä keväänä huilu pääaineenaan.

Erityiskiitokset laadukkaasta opinnäytetyön ohjauksesta kuuluvat Päivi Kukkoselle, Hanna Turuselle ja Rauno Tikkaselle! Haluan

kiittää myös Suomen kulttuurirahastoa huilun hankintaan saadusta apurahasta vuonna 2015.

LIITE 3: JULISTE

Flusion

Piazzolla Clarke Peterson

Ke 30.3.2016 Klo 19

Kuopion musiikkikeskuksen
kamarimusiikkisalissa

Salla Savonlahti, huilu
Mikko Sirola, kitara
Johannes Ruotsalainen, piano
Annemari Survo, saksofoni
Heli Korkalainen, piano

Vapaa pääsy,
tervetuloa!